

Holló-kő – Pálosvörösmart

Holló-kő a Pálosvörösmart felett emelkedő Rónya-oldal sziklás falának kilátópontja. A Mária parkból hét állomásból álló tanösvény vezet a Holló-kőig. A mintegy másfél kilométer hosszú jelzett turistaút végétől nem messze találjuk úti célunkat. A Holló-kő meredek sziklafalának pereméről a Sár-hegy és a Pipis-hegy, Mátrafüred és a Bene-völgy, a Nyugati-Mátra bércei, de a Kékes és a Nagy-Hidas-bérc is remekül látszik. Maguk a sziklák fák árnyékában magasodva vadregényes látványt nyújtanak.

Holló-kő

 /matrajovoje

 /matratour

10 nap 10 természeti érték a Mátrában

Kiadó: Leokhars Bt, a Mátra Jövője Turisztikai Egyesület és a Gyöngyös-Mátra Turisztikai Közhasznú Egyesület megbízásából.

Felelős kiadó és szerkesztő: Kápolnai Nagy Ágnes

Nyomdai előkészítés: Leokhars Bt. – Kápolnai Tibor

Címlapkép: Demecs Norbi

Fotók: Kápolnai Nagy Ágnes

Nyomdai munkák: Print 2000 Nyomda Kft. Felelős vezető: Kovács András

Készült 2022-ben.

A kiadvány térítésmentesen kerül terjesztésre.

Sírok természeti értékei

A Nyírjes-tónak elnevezett tőzeg-mohalápot Máthé Imre és Kovács Margit fedezte fel a múlt század közepén. 1961-ben védetté nyilvánították. A Darnó-hegy északkeleti lejtőjén 2-3 m mélységű lefolyástalan medencében képződött. A tó közepén tőzegmohaláp található, ritka tőzegmohafajokkal. Természeti értékük abban rejlik, hogy a tőzegmoháknak meghatározott mikroklíma szükséges, így hazánkban nagyon ritkák. A tó természetes feltöltődése folyamatos, a nád egyre nagyobb területeket foglal el. Sírokról a főutcán haladó jelzésről leágazó jelzésen lehet elérni, a központból mintegy bő kilométeres sétával. A síroki vár közelében északkeleti irányban az országos jelzés mentén található két magányos 6-8 m magas sziklatorony, melyek vulkáni működés során a kráterből kiszóródott riolituffából keletkeztek. A helyiek találó névvel illették a sziklaformákat, Barát és Apáca sziklák, mely a formájukra is utal. A kiszórt, laza anyagba óriási vulkáni bombák hullottak és beágyazódtak. Az ellenállóbb kőzetek az alattuk levő puhábbakat megvédték az erózió pusztításától, és így formálódtak a kőzetek. Továbsétálva a Török asztalhoz jutunk, nevét talán formájáról kaphatta, a lapos kő valóban emlékeztet asztalra. Innen páratlan kilátás nyílik a Bükk irányába.

Kis kép: Nyírjes-tó • Nagy kép: Napfelkelteben a Síroki vár

Verpeléti Vár-hegy

Verpelét község határában, a Sírok felé tartó országút mellett található a Vár-hegy. A kúp tövénél ismertető tábla mutatja be a helyet, e szerint nevét az egykor itt állt várszerű erődítményről kapta, ami az 1848-49-es szabadságharc idején még állt. A legenda szerint az 1849. február 27-ei kápolnai csatába vonuló magyar honvédekre innen nyitott tüzet 30 ágyúval a császári sereg. A 20. század elején az erődítmény köveit elhordták, és a vulkáni kúp belsejét is elkezdték kibányászni. Az egyedülálló földtani érték 1975-ben kapott természetvédelmi védeltséget. A Mátra hegység mai arculatát a 15-16 millió évvel ezelőtti vulkáni kitörések alakították ki, a Vár-hegy ennek a harmadidőszaki vulkanizmusának az emléke, mely a Tarna-völgyének sík területéből tanúhegyként emelkedik ki. A Keleti-Mátra nem ismert helyű központi vulkánosságának a mellékrátereként alakult ki, mint parazita vulkán. A kúp átmérője 250 méter. Ehhez hasonló parazita vulkánok napjainkban legközelebb a szicíliai Etna oldalában figyelhetők meg. Minden évszakban érdemes felkeresni, tavasszal azonban színes virágözön fogadja a kirándulókat, többek között leánykökörcsin, piros kígyószisz, kék virágú réti iszalag, sárga virágú hérics is tarkítja a tájat. Az erdőssztyepp jelleget viselő hegyoldalon számos védett növényfaj él.

A verpeléti Vár-hegy a Verpelét-Tarnaszentmária útról

Csörgő-patak, erdőrezervátum

A Csörgő-patak a Felső-Mátra legjelentősebb vízfolyása, három kisebb patak (Hutahelyi-, Nárád- és Gedeon-patak) összefolyásából indul Mátrakeresztes felé, hogy onnan további egyesülések után Kövecses-patak néven folytassa útját a Hasznosi-víztározóba. Nevét az áradás során egymásnak ütdő kövek időnkénti csörgő hangjáról kapta. 2000-ben a Csörgő-patak völgyében különleges természeti értékű, több mint 300 hektáros fokozottan védett részen erdőrezervátumot jelöltek ki azzal a céllal, hogy az erdő természetes fejlődési folyamatai tanulmányozhatóvá váljanak. A vadregényes völgyben a jelzés vezet, mely érinti a Hutahelyet – itt folyik össze a három patak –, a térség letűnt mesterségének állított emléket. A Csörgő-patak mentén kitérőt tehetünk jelzetlen úton a Csörgő-szurdokhoz. Igaz, nem túl hosszú szakaszon szegélyezi a patakot, ám viszonylagos érintetlensége és a meredek, sötét andezitfalak repedésein kibuggyanó hatalmas gyökerek látványa különösen vaddá teszi e helyet. További természeti különlegesség a Bárány-kő a Csörgő-patak bal oldalán, míg a Csóka-kő annak jobb oldalán található. A két sziklaalakulat elsősorban a szikla- és sportmászók körében kedvelt, de az andezitfalak- és tornyok formavilága önmagában is lebilincselő élmény.

Kis kép: Csörgő-patak • Nagy kép: Csörgő-szurdok

Hutahely, Szénégetők útja

Turistaút vezet az egykori hutahely rekonstruált másához, a Csörgő-patak völgyének közelében. Az itt élő emberek évszázadokon keresztül üvegfúvással foglalkoztak – innen ered a települések korábbi neve Mátraszentimre-Ötházhuta –, melyhez a környékbeli erdők biztosították a megfelelő mennyiségű faanyagot. Amikor az erdő elfogyott, a telepek tovább vándoroltak. A Mátra nyugati nyúlványai által körbefogott völgyben, a Kövecses-patak mentén több üveghuta is működött. Közülük legkorábban létesült az az üvegolvasztó telep, melynek a felszíni maradványai a falu határában a Hutahely-réten, a Hutahelyi- és Gedeon-patakok összefolyásánál a felszínen láthatók voltak 1964-ben, az ásatásokkor. Ez az üveghuta 1741-1780 között működött, ám ezalatt az idő alatt a folyamatosan üzemelő erdei üvegcsűr környékéről kipusztították az erdőt. A Szénégetők útja tanösvényt a település pályázati forrásból valósította meg. Mátraszentimrén a Széchenyi utca végétől vezet a Bögös-rétig. Az út elején a Cserkő-bánya pihenő készlet megállására. A tanösvény 14 táblát tartalmaz, többek között az erdők növény- és állatvilágáról, a fákról, erdőművelésről, az ehető és mérges gombákról. A táblák mellett szénégető boka szemlélteti a valóságban is a képen látottakat.

Kis kép: boka a Szénégetők útján • Nagy kép: Szénégetők útja tanösvény

10 nap természeti érték a Mátrában

mátra
élmény minden évszakban

Mátra Jövője Turisztikai Egyesület

Orczy kastély – Mátra Múzeum park

A barokk stílusú kastélyt az Orczy család építtette 1769-70-ben, majd 1826-ban a barokk kastélyból angolkerttel övezett harmonikus klasszicista épület vált. A kertben egykor üvegház is állt a citrom-, narancsfák átteleltetésére. Az angolkertek kedvelt elemei voltak a gloriettek, melyek több célt is szolgáltak, használták őket kilátóként, pihenőhelyiségként. A park délnyugati sarkán fedett gloriettet emeltek. Az Orczy örökösöktől 1937-ben vette meg a város a kastélyt, s már akkor felmerült, hogy kastélmúzeumként működjön tovább. Ez akkor nem valósult meg, a berendezési tárgyakkal együtt a park állapota is folyamatosan romlott. A kert elvesztette angolpark jellegét, elbontották az üvegházat, a 20. század közepére a korábbi, nagy kiterjedésű park fokozatosan zsugorodott. A park területe helyi védettségű természetvédelmi terület 1952 óta. Jelenleg 57 fajhoz tartozó mintegy 430 fa és cserje él benne. Közülük legismertebbek a több száz éves tiszafák, valamint egy hatalmas törökmogyorófa, amely 430 cm-es törzskerületével hazánk legnagyobb példánya. A kastély EU rekonstrukciója keretében visszaállították a kerítést a hagyományos gyöngyösi építőanyagból, a farkasmályi kőből. A kert revitalizációjának részeként megújultak a gloriettek is, a kert végében kis tavat alakítottak ki.

Sástó – Béka tanösvény

Sástó nevét a mintegy 25 ezer négyzetgölgöl alapterületű, sással benőtt tóról kapta. Az 50 m magas kilátót a Szeged melletti Algyőről szállították ide, eredetileg fűrótoronyként üzemelt volna, ám nem felelt meg a szabványoknak. A tó körül a Béka tanösvény mutatja a környék növény- és állatvilágát. Megismerkedhetünk a vadállatok lábnyomaival, az erdei fák lombzatával, az eheto gombafajokkal. Mindezeket játékos formában élvezhetik kicsik és nagyok. Különösen kedvelt a Nagy-réten a napóra. A tanösvény végén a Farkas-kúthoz érünk. Érdekesség, hogy a Bükki Nemzeti Park munkatársai Sástó mellett a legnagyobb forgalmú békaájtjáróknál alagutat építettek a védett állatok számára, így azok biztonságos körülmények között ugrálhatnak a telelő helyről a szaporodó helyet jelentő tavak felé. A kétélűek évtizedekig, tömegesen estek áldozatul a közúti járműveknek a Mátrában is, miközben vermelőhelyük és peterakó helyük között vonultak. Korábban a nemzeti park munkatársai vödörökben vitték át a békákat az út egyik oldaláról a másikra. Ezzel a fejlesztéssel megszűnt a vödörtaxi a Mátrában is. Május elején a kiskacsák látványa vonzza a turisták nagy részét, ilyenkor különösen sokan keresik fel Sástót. Természetesen a kirándulásunk során ne hagyjuk ki a kilátót sem.

Sár-hegy, Mandula-tanösvény

A Farkasmályi-pincesor a 24-es utat kíséri a kisvasút pályájával párhuzamosan Mátrafüred irányába, amint elhagyjuk Gyöngyöst. Az itteni szőlőtermesztésnek már a 14. század elejéről vannak írásos emlékei. A Mátra déli peremhegyét a szőlőkultúrának fölött megmaradt egyedi álló, növénytan ritkaságokban bővelkedő növényzete és lepkefaunája miatt nyilvánították védetté. A hegység tömbjéből délre előrenyúló vulkáni alapkőzetű hegy biogeográfiai jelentősége abban áll, hogy az Alföld felől nyitott, így az alföldi erdőssztyepp növényzet felhúzódik a déli oldalakra, helyenként keveredik is a hegyvidéki elemekkel. Az Alföld mai növényeinek egy része a jégkorszak klímáját ezeken a déli lankákon vészelté át, és innen terjedt szét a síkságon. A Mátrafüredről – a 499 m magas Sár-hegyen át – Gyöngyösre vezető tanösvény mindkét irányból bejárható. Többféle növényátarsulás (cseres-tölgyes, melegkedvelő tölgyes, pusztafüves lejtőssztyepp, sziklagyep), változatos élőhelyek és a hajdani tájhasználat nyomai (szőlők, gyümölcsösök, kaszálók) teszik különlegessé. A 7 km-es tanösvényen (📍) információs táblákon ismerkedhetünk meg többek közt a pusztafüves sztyepprétek, törpemandulás cserjések, sziklagyep vegetációjával. Félúton a hangulatos Szent Anna-tónál érdemes megpihenni.

Bába-kő, Csák-kő

A 24-es főútról Gyöngyössolymos felé kanyarodva, az útmenti keresztőlérjük el pár perces sétával a Bába-követ, amiről már az 1929-es Mátra kalauz is írt. A fákkal, bokrokkal benőtt területen találjuk a mintegy öt méter magas sziklatömböt, körülötte pedig több kisebb-nagyobb szikladarab fekszik, mintha a nagyobbbról töredezték volna le. Több legenda is társul a helyhez, ezek egyike szerint a boszorkányokat itt égették el, a másik szerint az öreg Mátra szelleme kergette a vasorrú bábát, akit seprőparipán nem tudott utolérni, és mérgében utána dobta ezt a nagydarab követ. A valóságban a vulkáni utóműködés során forró gázok és gőzök törtek fel a mélyből, hőforrások és gejzírek működtek. A gejzírek kavasavtartalmú meleg vize néhol átalakította a hegy kőzeteit, s egészen új kőzetfajta, a gejzirrit keletkezett. Mivel a kovasavas oldatok hatására a Bába-kő környékének kőzetei ellenállóbbá váltak, ezért az eróziós folyamatok jobban megkímélték, így ma ez a terület több méterre kiemelkedik környezetéből. Gyöngyössolymos szélén a Kerek-gyeptől nem messze található a Csák-kő, a néphagyomány szerint Solymos népe itt hallgatta a szikláról szónokló kiskirályt. Pár perc alatt jutunk fel a tetejére, már a panorama kedvéért is érdemes felmenni, szemközt Galyatető, másik irányban a Világos-hegy látszik, előtérben pedig Gyöngyös.

Kékesi erdőrezervátum

A Kékes északi oldalán a Sor-kövek és a Pisztrángos-tó között a Károlyiak egykori vadászterületén terül el a hatalmas bükkösökből álló fokozottan védett természetvédelmi terület. A kiemelkedő értéket jelentő erdei ökoszisztéma közvetlen megóvását a magterület szolgálja, amely mindig fokozottan védett természeti terület, és benne teljes használati korlátozás érvényesül. A magterület kétharmadán soha nem folyt erdészeti tevékenység. A meredek, hűvös lépcsőzetes hegyoldalon a faállomány különböző fejlődési állapotok mozaikjából áll, a felső koronaszintben több mint 200 éves fákkal. A 📍 jelzésen haladva az uralkodó magashegyi bükkösökön kívül a Mátra különös vulkáni képződményeit, a kőfolyásokat is megismerélhetjük. Ezeken a helyeken több magashegységi faj talál életteret. Ilyen például a Kékes északi oldalának montán bükköseiben élő havasalmi róza, havasi iszalag, havasi ribiszke, pávafarkú salamonpecsét és piros mécsvirág. A Pisztrángos-tónál erdei pihenőhely, valamint a Mátra egyik legnagyobb vízhozamú forrása, a Nagy-forrás található. Az 1986 óta védettség alatt álló területen vadregényes, hatalmas bükkösök, mohás sziklák, kőfolyások kísérik végig utunkat. Tovább folytatva az utat a Gabi halála nevű helyet is érinthetjük.

Ilona-völgyi tanösvény

Az Ilona-patak mentén kialakított tanösvény a Keleti-Mátra földtani értékeit és a hajdani ércbányászat emlékeit mutatja be egy 6,5 km hosszú túraútvonalra felfűzve. A völgy bejáratánál egykor hatalmas kocsányos tölgy állt, a Rákóczi-fa, mára kidőltlen fekszik az út mellett. A Rákóczi-fa lombkoronája teljes pompájában 40 méter volt. Az Ilona-völgy határvonal az eocén és a miocén vulkáni képződmények, valamint az oligocén tengeri üledékes kőzetek között. Állomások jelzik az Orczy báró által 1780-ban nyitott Etelka-tarót, a Timsós-fejtést, a Szent István-csevicekutát, az Ördögáta-kat és a 8-10 méter magas piroxén-andezitből álló sziklafalon lezuhogó Ilona-völgyi-vízesést. A Tőkés-kút táplálta két kis forrásból induló Ilona-patak a Marhád és a Cserepes-tető meredek oldala közé szorulva több helyen töri át magát a sziklák közt, míg végül a Mátra egyik legszebb völgyét hagyva maga után az utolsó sziklát áttörve zuhan alá. A parádi gyógyvizet hamarabb találták meg az állatok, mint az emberek. A nyájikat legeltető pásztorok észrevették, hogy állataik, akármilyen szomszjasak is, otthagynak a mezőkön fakadó forrásokat, s mindig egy-két megszokott forráshoz sietnek. Később maguk a pásztorok is megkóstolták ezt a vizet, és lassanként elterjedt a csevice híre.

Kis kép: a kerti tó • Nagy kép: a törökmogyorófa

Kis kép: Béka tanösvény • Nagy kép: tanösvény Sástón

Kis kép: hérics • Nagy kép: Szent Anna kápolna

Kis kép: Csák-kő • Nagy kép: Bába-kő

Kis kép: Gabi halála • Nagy kép: Kékesi erdőrezervátum

Ilona-völgyi-vízesés